ՏԱԹԵՎ ԳԻՏԱԿՐԹԱԿԱՆ ՀԱՄԱԼԻՐ

ՎԵՐԱՊԱՏՐԱՍՏՎՈՂ ՈՒՍՈՒՑՉԻ

ՀԵՏԱԶՈՏԱԿԱՆ ԱՇԽԱՏԱՆՔ

Հետազոտության թեմա՝ Տարբերակված մոտեցումները ուսուցման ընթացքում

Հետազոտող ուսուցիչներ՝ Մարինե Մամյան

Սրբուհի Գևորգյան

Երևանի երաժշտական հ. 13 հատուկ դպրոց

ԵՐԵՎԱՆ 2023

ԲՈՎԱՆԴԱԿՈՒԹՅՈՒՆ

ՆԵՐԱԾՈՒԹՅՈՒՆ 3
ՏԱՐԲԵՐԱԿՎԱԾ ՈՒՍՈՒՑՄԱՆ ԽՆԴԻՐՆԵՐՆ ՈՒ ՆՊԱՏԱԿՆԵՐԸ 5
ՈՒՍՈՒՑՄԱՆ ԱՆՀԱՏԱԿԱՆ ՄՈՏԵՑՈՒՄ 6
ՏԱՐԲԵՐԱԿՎԱԾ ՈՒՍՈՒՑՄԱՆ ԴՐԱԿԱՆ ԵՎ ԲԱՑԱՍԱԿԱՆ ԿՈՂՄԵՐԸ 8
ՏԱՐԲԵՐԱԿՎԱԾ ՈՒՍՈՒՑՄԱՆ ՌԱԶՄԱՎԱՐՈՒԹՅՈՒՆՆԵՐԸ 9
ՏԱՐԲԵՐԱԿՎԱԾ ՏՆԱՅԻՆ ԱՇԽԱՏԱՆՔՆԵՐ 12
ԵԶՐԱԿԱՑՈՒԹՅՈՒՆ 14
ՕԳՏԱԳՈՐԾՎԱԾ ԳՐԱԿԱՆՈՒԹՅՈՒՆ 15

ՆԵՐԱԾՈՒԹՅՈՒՆ

Բոլոր ժամանակներում առաջանում է անհրաժեշտություն կրթության ոլորտի մի շարք բարեփոխումների, դասավանդման նոր մեթոդների, ռազմավարության՝ սովորողների գործունեությունը խթանելու ու առաջադիմության աճ ապահովելու նպատակով, քանզի գիտության առաջընթացը պահանջում է ներկա դարին համարժեք քաղաքացի, որի դարբնոցը եղել ու մնալու է դպրոցը: Յուրաքանչյուր դասարան ունի իր առանձնահատկությունները՝ կապված դասարանում ընդգրկված սովորողների պատրաստվածության աստիճանի, կարողությունների, հետաքրքրությունների շրջանակների և ուսումնառության ոճերի հետ: Չկան միատեսակ դասեր և չեն էլ կարող լինել, եթե նույնիսկ շատ ցանկանաս, յուրաքանչյուր դաս ինքնին տարբեր է: Որքան էլ հաջողված լինի տվյալ դասին օգտագործված հնարը, միևնույնն է, լրիվ նույնը չես կարող կիրառել մեկ այլ դասարանում, այլ պիտի նոր մոտեցում ցուցաբերես՝ հաշվի առնելով սովորողների անհատականությունների բազմազանությունը: Հետևաբար ուսուցման մեթոդներն ու հնարները պետք է ընկալել որպես գործիքներ, որոնց կիրառման մասին որոշումը կայացնում է հենց ինքը՝ուսուցիչը: Ուսուցիչն իր գործունեության ընթացքում իր առջև պետք է խնդիր դնի և գտնի այն հարցերի պատասխանները, թե ինչպե՞ս կարելի է դասն ավելի հետաքրքիր դարձնել, ինչպե՞ս կարող է աշակերտների վերաբերմունքը ուսման նկատմամբ էլ ավելի դրական դարձնել և, վերջապես, կարո՞ղ է ապահովել դասարանի բոլոր աշակերտների առաջադիմության աճը: Երբ ուսումնական գործընթացում ուսուցիչն ամբողջ դասարանի առջև դնում է միևնույն առաջադրանքի կատարման պահանջ՝ հաշվի չառնելով աշակերտների անհատական-հոգեբանական կարիքները, ապա նա չի ապահովում որակյալ կրթություն, այն է՝ օգնել յուրաքանչյուր աշակերտի առաջ շարժվել ըստ իր ընդունակությունների և կարողությունների: Այս կարևոր գործոնի անտեսումը հանգեցնում է նրան, որ աշակերտը չի հաղթահարում իր առջև ծառացած դժվարությունները. արդյունքում՝ ընկնում է նրա ինքնագնահատականը և նվազում է հետաքրքրությունն ուսման նկատմամբ: Յուրաքանչյուր աշակերտ պետք է ստանա տվյալ պահին իր կարողություններին համարժեք ծավալի աշխատանք: Ուսումնառություն կազմակերպման ընթացքում ուսուցիչը պետք է հաշվի առնի յուրաքանչյուր աշակերտի զարգացման առանձնահատկությունները,

հնարավորությունները, հետաքրքրություններն ու ուսումնական նյութի բարդության աստիճանը: Որքան էլ ուսուցիչը լինի հմուտ, ինչպիսի բազմազան մեթոդներ և հնարներ էլ կիրառի, նա չի կարող բոլոր աշակերտների մոտ հավասարապես նույն արդյունքը գրանցել, և ահա այդ պատճառով էլ առաջանում է տարբերակված ուսուցման անհրաժեշտությունը: Այդ գործընթացի իրականացման ժամանակ ուսուցիչը ոչ թե աշակերտին է հարմարեցնում ուսումնական նյութին, այլ ուսումնական նյութը մշակում, դարձնում է դյուրահաս ու մատչելի յուրաքանչյուր աշակերտի համար: Նմանօրինակ մոտեցումը նպաստում է նաև դասարանի համընդհանուր ակտիվացմանը. յուրաքանչյուր աշակերտ իր անելիքն է ունենում: Կարծում եմ, որ ուսուցիչը կհասնի ցանկալի արդյունքի տարբերակված ուսուցման ռազմավարությունների կիրառման դեպքում: Պարզ է, որ նույն առաջադրանքն ուսուցիչը չի կարող հանձնարարել ամբողջ դասարանին և նրանցից նույն արդյունքը պահանջել: Յուրաքանչյուր աշակերտին տրված առաջադրանքը պետք է համապատասխանի իր հնարավորություններին: Տարբերակված ուսուցումը ուսուցչին հնարավորություն է տալիս ճիշտ կազմակերպել դասապրոցեսը՝ հաշվի առնելով դրա բոլոր էլեմենտները: Տարբերակված ուսուցում կազմակերպելիս շեշտը պետք է դնել տարբեր մակարդակներով գիտելիքների յուրացման վրա՝ ցածր մակարդակից անցնելով բարձրին: Տարբերակված ուսուցում չի նշանակում սովորողների մի մասին տալ ուսումնական նյութի մեծ ծավալ, մյուս մասին՝ քիչ, պարզապես յուրաքանչյուր սովորող պետք է յուրացնի ուսումնական նյութի նվազագույն ծավալը, իսկ այն սովորողը, ով ունի մեծ պոտենցիալ, չպետք է կորչի՝ մնալով նվազագույն շեմում:

ՏԱՐԲԵՐԱԿՎԱԾ ՈՒՍՈՒՑՄԱՆ ԽՆԴԻՐՆԵՐՆ ՈՒ ՆՊԱՏԱԿՆԵՐԸ

Տարբերակված ուսուցման խնդիրն առաջին հերթին մոտիվացիայի բարձրացումն է, որն տիպում է սովորողին աշխատել և որի ընթացքում նա կատարելագործվում է: Այն օգնում է աշակերտներից յուրաքանչյուրին սովորեցնել իր ունակություններին համապատասխան, սովորողին տալ իր գործողությունների ընտրության ինքնուրույնություն, ստեղծագործելու, ինքնագնահատման հնարավորություն: Սովորողին օգնում է նախապատրաստվել բարձրագույն կրթության: Վերոնշյալ խնդիրների լուծման համար ուսումնական գործընթացում արդյունավետ է կիրառել տարբերակված ուսուցումը, որի դերն ու նշանակությունն այսօր խիստ կարևորվում է: Բացարձակ անընդունակ աշակերտ չկա, յուրաքանչյուր աշակերտի մեջ էլ կան ուժեղ կողմեր, և մանկավարժի հմտությունը կայանում է նրանում, որ ուսուցումը կազմակերպի՝ հիմնվելով այդ կողմերի վրա: Տարբերակված ուսուցման հիմնական նպատակն այն է, որ ընդհանուր կրթության բովանդակության յուրացման գործընթացում ամեն մի աշակերտի համար ապահովվի միջոց՝ նրա հետաքրքրությունների, հակումների, ընդունակությունների, ճանաչողական պահանջմունքների բավարարման և զարգացման նպատակով: Պետք է ուշադրության կենտրոնում պահել ոչ միայն այն աշակերտներին, ովքեր դժվարանում են լիարժեք յուրացնել կրթական ծրագրերը, այլ նաև այն աշակերտներին, ովքեր ունեն մեծ ընդունակություններ, հետաքրքրություններ և բարձր առաջադիմություն՝ առարկան ավելի խորը ուսումնասիրելու համար:

ՈՒՍՈՒՑՄԱՆ ԱՆՀԱՏԱԿԱՆ ՄՈՏԵՑՈՒՄ

Տարբերակված ուսուցման հիմքում ընկած է անհատական մոտեցման սկզբունքը: Այն ուսուցման և դաստիարակության ճկուն գործընթաց է և բնութագրվում է աշակերտների անհատական ընդունակությունների վերլուծությամբ: Այս գործընթացն իրականացնելիս ուսուցիչը ոչ թե աշակերտին պետք է հարմարեցնի ուսումնական նյութին, այլ ուսումնական նյութը հարմարեցնի աշակերտին՝ այն մշակելով, դարձնելով մատչելի յուրաքանչյուր երեխայի համար: Այս մոտեցումը կնպաստի դասին բոլոր աշակերտների ակտիվացմանը, և յուրաքանչյուր աշակերտ կունենա իր անելիքը: Այն դեպքում, երբ ուսուցիչն ամբողջ դասարանին հանձնարարում է նույն առաջադրանքը՝ հաշվի չառնելով աշակերտների անհատական, հոգեբանական կարիքները, ապա նա չի կարող ապահովել որակյալ կրթություն և օգնել աշակերտին առաջ շարժվել իր կարողություններին, ընդունակություններին համապատասխան: Նշված կարևոր գործոնի անտեսման արդյունքում աշակերտները տուժում են, որովհետև չեն կարողանում հաղթահարել իրենց առջև ծառացած դժվարությունները, ուստի նվազում է հետաքրքրությունը ուսման հանդեպ, և աստիճանաբար ընկնում է նրանց ինքնագնահատականը: Որպեսզի աշակերտը դառնա ավելի ինքնավստահ, անհրաժեշտ է, որ զբաղվի իր ընդունակություններին, կարողություններին և հմտություններին համապատասխան հանձնարարությամբ, ստանա իր կարողություններին համարժեք ծավալի և բարդության աշխատանք: Եվ այս ամենը ուսուցիչը պետք է անի այնքան վարպետորեն և նրբանկատությամբ, որ շերտավորումը չդառնա աշակերտին պիտակավորելու միջոց:

Տարբերակված ուսուցումը թույլ է տալիս ուսումնական պրոցեսը կազմակերպել՝ հաշվի առնելով անձի անհատական առանձնահատկությունները: Այն ապահովում է բոլոր աշակերտների կողմից կրթության բովանդակության յուրացումը: Այդ տիպի կրթության կազմակերպման դեպքում սովորողների յուրաքանչյուր խումբ, որոնք ունեն նման անհատական առանձնահատկություններ, գնում են իրենց ճանապարհով: Տարբերակված ուսուցման պայմաններում ուսուցման պրոցեսը մաքսիմալ ձևով մոտեցվում է երեխաների ճանաչողական պահանջմունքներին և անհատական

առանձնահատկություններին: Տարբերակված ուսուցման դեպքում ուսուցիչն իր առջև պետք է խնդիր դնի ուսումնասիրել սովորողների անհատական առանձնահատկությունները, ավելի դյուրին դարձնի նրանց ուսուցման գործընթացը: Ամենակարևոր գործոնը երեխաների մոտ սովորելու նկատմամբ հետաքրքրություն ու գիտելիքների բացերը լրացնելու ցանկություն առաջացնելն է: Դա անելու համար պետք է առաջին հերթին նշենք աշակերտների անգամ ամենափոքր հաջողությունները և ձեռքբերումները, բացատրենք նրանց հետ մնալու պատճառները ու փորձենք միասին գտնել դժվարությունները հաղթահարելու ուղիներ: Սովորողներն անընդհատ պետք է զգան իրենց առաջընթացը, նույնիսկ աննշան հաջողությունը ոգեշնչում է երեխային, մղում է ավելի լավ աշխատելու, մեծացնում է հետաքրքրությունը գիտելիքի նկատմամբ:

Տարբերակված ուսուցումն իրականացվում է 3 հիմնական փուլերով.

- ճանաչել յուրաքանչյուր սովորողի անհատական առանձնահատկությունները,
- խմբավորել սովորողներին ըստ իրենց անհատական առանձնահատկություն-ների,
- տարբերակել յուրաքանչյուր խմբի ուսումնական գործընթացը:

Տարբերակված ուսուցում իրականացնելիս անհրաժեշտ է հաշվի առնել գործողությունների հետևյալ հաջորդականությունը՝

- ուսուցանվող նյութի ուսումնասիրում,
- տարբեր գործիքների և ռազմավարությունների կիրառում,
- տարբեր մակարդակի թեստերի կազմում, գրավոր ներկայացում,
- հին և նոր գիտելիքների միջև կապի ստեղծում և ամրապնդում,
- արդյունքների քննարկում և վերլուծում:

ՏԱՐԲԵՐԱԿՎԱԾ ՈՒՍՈՒՑՄԱՆ ԴՐԱԿԱՆ ԵՎ ԲԱՑԱՍԱԿԱՆ ԿՈՂՄԵՐԸ

Տարբերակված ուսուցումը սովորողների վրա թողնեում է իր դրական, ինչպես նաև բացասական ազդեցությունը: Աշակերտների տարբերակումը ուժեղ, միջին ու թույլ առաջադիմությունների ունի ոչ միայն առավելություններ, այլ նաև ունի իր բացասական կողմերը: Շնորհաշատ աշակերտները ոգևորվում են հագեցած դասերով, ծանր ուսումնական նյութերը խթանում են նրանց առաջընթացին, իսկ դանդաղ զարգացման տեմպ ունեցող աշակերտները այս պարագայում կորցնում են սովորելու ցանկությունը, որի արդյունքում ուսումնառությունը դառնում է ծանր պարտականություն:

Դրական կողմն այն է, որ

- ուժեղ սովորողները հնարավորություն են ունենում իրենց զարգացման մեջ առաջընթաց ապրել.
- ուժեղ սովորողները ավելի ինքնուրույն են դառնում.
- ուժեղ աշակերտներն ավելի մոտիվացվում են ուսման նկատմամբ.
- հնարավորություն է ստեղծվում ուշադրություն դարձնել հետ մնացողներին և ստուգել նրանց.
- բարձրանում է թույլ աշակերտի ինքնագնահատականը.

Բացասական կողմն այն է, որ

- թույլերը հնարավորություն չեն ունենում հասնել ուժեղներին.
- թույլ խմբերում նվազում է ուսման շարժառիթը (մոտիվացիան):

ՏԱՐԲԵՐԱԿՎԱԾ ՈՒՍՈՒՑՄԱՆ ՌԱԶՄԱՎԱՐՈՒԹՅՈՒՆՆԵՐԸ

Իրականացնելով տարբերակված ուսուցում, ուսուցիչը պետք է.

- Ունենա հստակ պատկերացում այն մասին, թե ինչ նպատակով, որ դասերի ընթացքում և ինչպես նա պետք է կիրառի այն:
- Կանխատեսի դժվարությունները, որոնք կարող են երեխաների մոտ ի հայտ գալ նոր նյութի յուրացման և տարբերակված առաջադրանքների կատարման ընթացքում:
- Մշակի սովորողներին խմբերի բաժանման չափանիշները:
- Դասերի ընթացքում կիրառի անհատական և խմբային առաջադրանքներ:
- Տարբերակված ուսուցումն իրականացնի ոչ թե մերթընդմերթ, այլ համակարգված՝ կիրառելով այն ուսուցման ողջ ընթացքում:
- Միատեսակ վերաբերմունք դրսևորի աշակերտների բոլոր խմբերի նկատմամբ:
- Նկատի և խրախուսի աշակերտի՝ մի խմբից անցումը մյուս խումբ, այսինքն՝ ուսուցիչը պետք է կարողանա տեսնել աշակերտի աճը, անընդհատ վերլուծի անհատական և տարբերակված ուսուցման արդյունավետությունը՝ նշելով առաջընթացն ու դժվարությունները:
- Հստակ պատկերացում ունենա այն մասին, թե ինչպես պետք է շարունակի աշխատանքը հետագա դասերի ընթացքում, այսինքն՝ կարողանա պլանավորել սովորողների հետագա գործունեությունը (անհատական և խմբային):

Տարբերակում կարելի է իրականացնել ըստ առաջադրանքների, ըստ ռեսուրսի, ըստ ժամանակի, ըստ օժանդակության և ըստ արդյունքի՝ դրանցից ամեն մեկը կիրառելով առանձին կամ մի քանիսը միաժամանակ: Օրինակ՝ մշտադիտարկման տակ պահելով յուրաքանչյուր աշակերտին՝ կարելի է բարձր առաջադիմություն ունեցող խմբում ընդգրկել թույլ առաջադիմություն ցուցաբերող աշակերտին՝ հնարավորություն տալով նրան կատարել պարզ առաջադրանքներ, և եթե նույնիսկ աշակերտը դժվարանում է գրավոր կատարել այն, ապա կարելի է նրան հնարավորություն տալ պատասխանը ներկայացնել այլ կերպ՝ սխեմայի կամ գրաֆիկի օգնությամբ:

Տարբերակված ուսուցումը կարելի է իրականացնել երեք հիմնական փուլերով՝ առաջին հերթին փորձել վեր հանել յուրաքանչյուր աշակերտի անհատական առանձնահատկությունները, ապա խմբավորել աշակերտներին ըստ իրենց անհատական առանձնահատկությունների և տարբերակել յուրաքանչյուր խմբի ուսումնական գործընացը: Նպատակահարմար է, որ յուրաքանչյուր ուսուցիչ ինքն ընտրի աշակերտների խմբերի ընտրության մոտեցումը: Սխալ մոտեցում է երեխաներին «թույլերի» ու «ուժեղների» բաժանելը:

Տարբերակված ուսուցման ժամանակ սովորողներին ցուցաբերվող օգնության ձևերը՝

- խթանող՝ աշակերտը չի կարողանում մտնել ինքնուրույն աշխատանքի մեջ, կամ որևէ սխալի պատճառով դոփում է տեղում. ուսուցչի բացատրությունից հետո նա իսկույն կարողանում է ուղղել սխալը և շարունակել իր աշխատանքը:
- ուղղորդող՝ մի փոքր հուշում, որն ակտիվացնում է նրա մտածողությունը և հեշտացնում առաջադրանքի կատարումը.
    - ✓ 1-ին, 2-րդ խմբեր՝ օժանդակ առաջադրանքներ, նախապատրաստական վարժություններ, որոնք տանում են դեպի հիմնական առաջադրանք,
    - ✓ 3-րդ խումբ՝ հիմնական առաջադրանք + լրացուցիչ առաջադրանք:
- ***ուսուցանող***՝ ուսուցիչը ներկայացնում է առաջադրանքի կատարման քայլաշարը՝ ասելով, թե ինչ է պետք անի աշակերտը:

Կարելի է նաև աշակերտներին բաժանել երեք պայմանական խմբերի (խմբերը մշտական չեն, և դրանց կազմը կարող ենք հաճախակի փոխել): Առաջին խմբում ընդգրկել մշտական լրացուցիչ օգնություն պահանջող աշակերտներին, երկրորդ խմբում՝ այն աշակերտներին, ովքեր կարողանում են ինքնուրույն հաղթահարել նյութը, իսկ երրորդ խմբում ընդգրկել նրանց, ովքեր կարողանում են կարճ ժամանակում հաղթահարել առաջադրանքն ու օգնություն ցուցաբերել ուրիշներին: Այնուհետև իրականացնել ներդասարանային տարբերակում՝ ըստ տարբեր բարդության աստիճանի առաջադրանքների կատարման: Առաջին խմբին հանձնարարել կարդալ ուսումնական նյութը, պատմել՝ առանձնացնելով գլխավոր միտքը: Երկրորդ խմբին հանձնարարել կարդալ ուսումնական նյութը, կազմել պլան և

հարցադրումներ: Իսկ երրորդ խմբին՝ կարդալ ուսումնական նյութը, տալ նյութի համառոտ բնութագրությունը, արտահայտել սեփական դիրքորոշումը:

Ամփոփման արդյունքում առանձնացրի գիտելիքի ընկալման երեք մակարդակներ՝

1. 1-ին մակարդակ – նյութը հասկացել է, մտապահել, վերարտադրել (նվազագույն պարտադիր):

2. 2-րդ մակարդակ - յուրացրել է նյութը և կիրառում է ստանդարտ իրավիճակում (միջին մակարդակ):

3. 3-րդ մակարդակ – նյութը յուրացրել է լիարժեք, կիրառում է ոչ ստանդարտ վիճակում, աշխատանքին մոտենում է ստեղծագործաբար (բարձր մակարդակ):

Այնուհետև, ուսումնական նյութը յուրացրած աշակերտների հետ տանել համապատասխան աշխատանքներ գիտելիքների ընդլայնման ու խորացման ուղղությամբ,ուսումնական նյութը լավ չյուրացրած ու բացթողումներ ունեցողների հետ՝ համապատասխան աշխատանքներ: Այն աշակերտները, որոնք խնդիրներ ունեն ուսումնական նյութի յուրացման հարցում, նրանց համար մշակել համապատասխան առաջադրանքներ: Երկրորդ խմբի աշակերտների համար որպես խորհրդատու և ուսուցչի օգնական կարելի է նշանակել առաջին խմբի աշակերտներին, իսկ երրորդ խմբի աշակերտների համար՝ առաջին և երկրորդ խմբի աշակերտներին:

Շերտավորված ուսուցում կարելի է իրականացնել նաև խմբային աշխատանքի միջոցով: Խմբերը կարող ենք կազմել նույն կամ տարբեր գիտելիքներ, կարողություններ ու հմտություններ ունեցող աշակերտներից, այս դեպքում շատ կարևոր է, թե ուսուցիչն ինչ նպատակ է դրել իր առջև: Խմբերը քննարկում ու միասին լուծում են տրված առաջադրանքները, որոնցից յուրաքանչյուրը ստուգվում է ուսուցչի կողմից և ակտիվ քննարկվում խմբերում:

ՏԱՐԲԵՐԱԿՎԱԾ ՏՆԱՅԻՆ ԱՇԽԱՏԱՆՔՆԵՐ

Տնային աշխատանքը աշակերտի ծավալած ուսումնական գործունեությունն է, որը կատարվում է նրա կողմից ինքնուրույն: Աշակերտներին կարող են տրվել բազմազան և բազմաբնույթ տնային հանձնարարություններ, որոնց գլխավոր առանձնահատկությունը սովորողի ինքնուրույնության ձևավորումն է, որը մեծապես նպաստում է նրա՝ ուսումնաճանաչողական գործունեություն ծավալելու կարողության զարգացմանը: Այն առաջին հերթին ինքնակրթության ճանապարհ է: Տնային առաջադրանքները հանձնարարելիս ճիշտ կլինի նախ և առաջ հաշվի առնել աշակերտների գիտելիքները, ընդունակությունները, հետաքրքրությունների շրջանակը: Առանձին աշակերտների համար պետք է մասնակիորեն անհատականացնել նախ նպատակը, ապա ծավալը և կատարման հնարները՝ պահպանելով տնային առաջադրանքի հիմնական բովանդակությունը: Շատ հաճախ ուսուցիչը մեծ ծավալի տնային առաջադրանք է հանձնարարում ամբողջ դասարանին, հաշվի չառնելով աշակերտների տարբեր ընդունակությունները, զարգացման միևնույն աստիճան չունենալու հանգամանքը, որը հանգեցնում է մի շարք խնդիրների: Օրինակ՝ թույլ կամ միջին կարողությունների տեր երեխան ստիպված է լինում դիմել ծնողի կամ ինչ-որ մեկի օգնությանը՝ այդ մեծ ծավալի և դժվարություն ներկայացրող տնային առաջադրանքը կատարելու համար, կամ դիմում է դասընկերոջ օգնությանը, և արդյունքում մի քանի աշակերտ ներկայացնում են նույն աշխատանքը, որը բոլորովին իր նպատակին չի ծառայում: Այսպիսով՝ տնային առաջադրանքը երեխայի համար դառնում է հոգս, քանի որ նա չի կարողանում ինքնուրույն կատարել այն: Տնային աշխատանքները կարող են տրվել անհատական և տարբերակված ձևերով: Անհատական տնային աշխատանքը տրվում է դասարանի առանձին աշակերտներին՝ որոշակի նպատակով քարտերի վրա կամ աշխատանքային տետրում: Այս դեպքում ուսուցիչը ստուգում է տվյալ աշակերտի յուրացրած գիտելիքների մակարդակը, վերացնում է այն բացթողումները, որն ունի սովորողը առանձին թեմաների ուսումնասիրման արդյունքում: Անհատական տնային աշխատանքները կարող են տրվել բարձր առաջադիմություն ունեցող աշակերտներին՝ ստեղծագործական կարողությունները և հակումները զարգացնելու նպատակով: Իսկ ահա տարբերակված տնային աշխատանքի մոտեցման հիմքում աշակերտների ինքնուրույն աշխատանքի կազմակերպումն է, որն իրականացվում է տարբերակված առաջադրանքների միջոցով: Ուսուցիչը գրեթե միշտ տնային աշխատանքները առաջադրում է միջին աշակերտի մակարդակով, քանի որ, եթե հանձնարարվի առաջադրանք թույլ աշակերտի մակարդակով, ապա ուժեղն այն կկատարի շատ արագ: Իսկ եթե հանձնարարվի ուժեղ աշակերտի մակարդակով, ապա թույլ աշակերտը դա կկատարի համեմատաբար դանդաղ, ինչն էլ, բնականաբար, վատ կանդրադառնա նրա ինքնազգացողության վրա. արդյունքում նա կկորցնի վստահությունն իր ուժերի նկատմամբ: Միևնույն առաջադրանքը թույլերի համար կարող է լինել բարդ, իսկ ուժեղների համար՝ հեշտ, և ի վերջո տնային

հանձնարարությունները չեն ծառայի իրենց նպատակին և արդյունք չեն տա: Տվյալ խնդրի լուծման հիմնական ուղին տարբերակված մոտեցման ցուցաբերումն է տնային աշխատանքն առաջադրելիս: Այսպիսով՝ ուսուցիչը պետք է տնային հանձնարարություն տալուց առաջ հաշվի առնի յուրաքանչյուր աշակերտի կարողություններն ու հմտությունները, առաջադրանք տա ամեն մեկին իր առանձնահատկություններին համապատասխան: Օրինակ՝ ցածր պատրաստվածություն ունեցող աշակերտներին պետք է տալ այնպիսի առաջադրանքներ, որտեղ ավելի շատ են կիրառվում տարբեր տեսակի դիդակտիկ պարագաներ: Դրանով մենք կհասնենք նրան, որ առաջադրանքները կլինեն ավելի կոնկրետ, ավելի հեշտ ընկալելի ու մատչելի: Ուսուցիչը, ելնելով սովորողի ուսումնառության ոճից և նախապատվություններից, կարող է սովորողին հանձնարարել կատարել այնպիսի առաջադրանքներ, որոնցում կամփոփվեն թեմայի, դասի հիմնական հայեցակարգային պահանջները՝ թեստ, նախագիծ, հաշվետվություն: Առաջադրանքի տիպերը՝ ըստ ուսումնառության ոճերի կարող են լինել՝

- ընթերցողական - գրքի վերլուծություն, էսսե,
- տեսողական - թեմատիկ քարտեզ, սահիկաշար,
- լսողական - բանավոր հաշվետվություն,
- կինեստետիկ - մոդելավորում, լաբորատոր փորձեր:

ԵԶՐԱԿԱՑՈՒԹՅՈՒՆ

Ուսումնասիրելով հետազոտության արդյունքները՝ եկա այն եզրահանգմանը, որ տարբերակված և անհատական ուսուցումը աշխատատար ձև է, որը պահանջում է որոշակի մանկավարժական հմտություններ, փորձ, համբերություն ու ցանկություն, սակայն նպաստում է աշակերտների առաջադիմության բարձրացմանը: Անառարկելի է, որ գիտելիքը ամեն մի աշակերտի կողմից ձեռք է բերվում անհատապես, և չպետք է գիտելիքի յուրացման գործընթացը նույնը լինի տարբեր խմբերի սովորողների համար: Ուստի երեխաների տարբերակված ուսուցումը մեծ հնարավորություն է յուրաքանչյուր աշակերտի կողմից ուսումնական նյութը լիարժեք հասկանալու համար: Ամենակարևորը գիտելիքների տարբեր մակարդակ ունեցող աշակերտների ուսուցման մեթոդների ճիշտ ընտրությունն է: Կրտսեր դպրոցում տարբերակված ուսուցումը փորձնական նպատակով կիրառելով՝ հասկացա, որ դրական արդյունք եմ ունեցել: Երբ յուրաքանչյուր աշակերտ, իր գիտելիքներին, կարողություններին ու հմտություններին համապատասխան հանձնարարություն էր ստանում, սկսում էր աշխատել սիրով և մեծ ակտիվություն էր ցուցաբերում: Իսկ մինչ այդ դասարանի աշակերտների մի մասը անտարբեր էր, մի մասը ընդհանրապես չէր մասնակցում դասին, մի մասն էլ՝ մասամբ: Փորձելով տարբերակված ուսուցումը իրականացնել և՛ անհատական, և՛ խմբային ձևերով՝ համոզվեցի, որ երկու դեպքում էլ արդյունավետ է՝ կախված դասի բովանդակությունից ու նպատակներից: Համոզվեցի նաև, որ այն ունի շատ դրական կողմեր: Ուսուցման այս ձևն արդյունավետ է ոչ միայն թույլ, այլև օժտված աշակերտների համար, քանի որ նրանք ստանում են իրենց համապատասխան առաջադրանքը, և դասն այլևս ձանձրույթ չի պատճառում նրանց, զաղտնիք չէ, որ նրանք շատ արագ են ավարտում միջին մակարդակի առաջադրանքները: Կարևոր և դրական տեղաշարժ էր նաև տնային հանձնարարության տարբերակումը: Յուրաքանչյուր աշակերտ, ստանալով իր հնարավորություններին ու ընդունակություններին համապատասխան տնային հանձնարարություն, սկսեց այն կատարել ինքնուրույն՝ առանց որևէ մեկի օգնությանը դիմելու: Ամփոփելով հետազոտական աշխատանքս՝ հանգեցի այն եզրակացության, որ աշակերտների մոտ առաջադիմության աճ կգրանցվի այն պարագայում, երբ դասը հետաքրքրաշարժ ու բովանդակալից կլինի դասարանի յուրաքանչյուր աշակերտի համար:

ՕԳՏԱԳՈՐԾՎԱԾ ԳՐԱԿԱՆՈՒԹՅՈՒՆ

1. Կարինե Թորոսյան Բաշխիչ նյութեր

2. https://forum.armedu.am/forum/